

514 In Cap. XXIV. Ecclesiastici.

Pudicus
Christum
ut Cedrum
exaltat.

Richard.
Victorini.

Christus ex-
celsum, quia
ex Virgine
natus.

S. August.

Abbas'
Beccensis.

Christus pu-
tatis tribuit
in terris fe-
licitatem
Angelorum
in calis.

S. Thom.

S. Bernard.

S. Zenon.

mendandam? Nihil sanè poterat adduci op-
portunius ad Sponsæ mentem. Nam Libanus
juxta sui nominis notationem, candidus, imo
ipse candor est, castitatis candorem, & pudi-
citiae studiosos designans. Ab his profectò
quantus sit Christus, quanta ejus pulchri-
udo & proceritas, gloriosissime manifestatur.

Unde argutè Richardus Victorinus premens

illud species ejus ut Libani, sic illustrat: Spe-
cies Christi sunt Virgines. Et hanc esse, sub-
dit, Speciem illam, quam Deus ipse concipi-
vit Psalmo quadragesimo quarto, v. duodeci-
mo. Tanta est castitatis præstantia & virginis-
tatis pulchritudo in corpore humano resplen-
dens, ut eam sibi Deus conciperit, & huma-
nam naturam assumperit, ut tali specie conspi-
cuis appareret, & quantus ipse esset, demon-
straretur. Humilis apparuit, quia homo ex
hominibus; sed eximè exelitus, quia ex Vir-
gine virginitatis specie condecoratus. Sic aje-
bat sanctus Augustinus libro primo de Symbo-
lo ad catechumen. loquens de humana Christi
natura. Unde humili? quia homo natus est ex
hominibus. Unde excelsa? quia ex Virgine.
Verè species ejus ut Libani; procerus ut Cedri.

1948 Sed adhuc his verbis haud obscurè
apparet immortalitas, & incorruplicitas il-
la, quam ipse per pudicitiae virtutem pudi-
cis influit hominibus. Ostendit Guilielmus
Parvus Abbas Beccensis ad ea Cantic. ver-
ba, Electus ut Cedri, ita proclarè: Quia ni-
mirum eos, quos elegit ex genere humano, ad
equalitatem & consortium Angelorum elegit.
Nam in Evangelio, illos, qui digni habentur
sæculo illo, & resurrectione ex mortuis, An-
gelis dicit æquales futuros. Matthæi vigesimo
secundo, v. trigesimo. In resurrectione
neque nubent, neque nubentur; sed erunt
sicut Angeli Dei in caelo. Ita enim membra
eius per gratiam trahim similitudinem capitii
sui, ut per eam sanctis Angelis coquenter in
felicitate perem. Vides, qua ratione Christus
appareat in castitatis cultoribus, in Li-
bano, in candidis, in candore, electus, pro-
cerus ut Cedri? Profectò eis tribuens in terris
felicitatem, qua potiuntur Angeli in calis,
immortalitatem nempe & incorruplicitatem,
quasi ex natura hominum in Angelicam eos
transmutet per castitatis vigorem; atque adeò
ex mortalibus in immortales, ex corruplici-
bus in incorruplicibus. Sapientissime san-
ctus Thomas Opus. 221. Ad hoc Dei Filius
venit in mundum carne assumptā, ut nos ad
resurrectionis statum promoveret, in quo neque
nubent, neque nubentur: sed erunt sicut Ange-
li Dei in caelo. Unde & continentia & inte-
gritatis doctrinam introduxit, ut in fidem
vita resplendat aliquiliter gloria futura ina-
go. Lege Bernardus Epistola quadragesi-
ma secunda, & in ferm. 2. ad Fratres de al-
titudine cordis, ubi hæc inter alia: Quis
cælibem vitam, vitam cælestem & Angelicam
dicere vereatur? Aut quid in resurrectione fu-
turi sunt omnes electi, quomodo non jam nunc
estis sicut Angeli Dei in caelo à nuptiis pen-
itus abstinentes, Angeli quidem terreni, aut po-
tius cæli cives? Adde sententious sancti Zenoni
Veronensis verba, Sermones de Pudici-
zia: Esto sancta corpore & spiritu, amore Chri-
sti ignem carnis extingue: ut resurrectionis glo-
riam, quam hic tibi vendicas, taceam, in qua,
ut Dominus ait, neque nubent, neque nubentur,

sed sicut Angeli erunt. Preme illud, resurrec-
tionis gloriam hic tibi vendicas. Qui in hac
vita eam amat puritatem, quâ Angelorum & hominum in cæli beatitudo gaudet, re-
surrectionis gloriâ immortali, & incorruplici-
bili superstes adhuc quodammodo potitur,
dum eam hic sibi vendicar.

1949 Huc spectat arcana illa structura, &
apparatus egregius Ferculi Salomonici Cant.
3. 9. Ferculum fecit sibi Rex Salomon de lig-
nis Libani, &c. De Regio vehiculo, sive
triumphali currus, sermo est Grammaticalis,
quo Rex Salomon vehebatur per urbem, ferculum ad
fumique magnificientiam & gloriam populo
ostendebat. Certè penitus hujus Ferculi sen-
sus ad Christum spectat, Christique glorio-
sam exaltationem in castitatis cultoribus; ut
ex Paulo deduco 1. Corint. 6. v. 20. ubi lo-
quens de pudicitiae virtute, & ad illam exhortan-
tis, concludit: Glorificate & portate Deum 1. Cor. 6.
in corpore vestro. Græca addunt: & in spiri-
tu vestro, qua sunt Dei. Quasi dicat: Si pu-
dici corpore & mente; si castitatis cultores
sitis, eritis ad instar pompatici gestaminis,
seu triumphalis currus, quo Deus ipse glo-
riosissimè exaltebit suam ostentans superemi-
nentem magnitudinem, & triumphans maxi-
mè sublimis. Et quidem qui præcipius illius
Ferculi ornatus erat, fatus ostendit illud
ad pudicitiae studiosos spectare. Mediæ
charitate constravit? id est, rebus amabil-
ibus, & pretiosis; puta gemmis, lapidibus
que lucidis. Sic explicat noster Sanctus, sum-
mens abstractum pro concreto, charitatem
pro amabilibus & gratis, quod in Scriptura
est obvium. Unde ex Hebreo vertas: Me-
diū ejus confravat lapidibus amoris. Quid
hoc? Ostendit S. Gregor. Nyssenus Orat. 7.
in Cant. Venerandam virginitatem esse statua-
mus, que in ferculo, virtutum puritate, tan-
quam radiis quibusdam pretiosissimum lapidum
fulgeat. Subinde ergo arcanissime dictum pu-
taveris, pompaticum hoc ferculum, ex lignis
Libani fabricatum, id est, de Cedris imputri-
bilis, & immortalis natura: videlicet de San-
ctis in aeternum permanens, ut Magnus expo-
nit Gregorius. De lignis Libani per puritatem
& incorruptionem. Interpretatur Hugo de S.
Vicente Erudi. Theolog. ex Miscellaneorum
libro primo, capite sexto. Ecce tibi quomo-
do illorum corpus, in quo præcipius orna-
tus exiat ipsa virginalis pudicitia amabilis &
grata, vel in hac mortali vita potitur futura
Beatiudinis incorruplicitatem & immortali-
tatem. Tali ferculo corporatum Verbum trium-
phant glorioissime: & tali currus, è caelo ad
terras triumphant advenit. Ut enim sanctus
Nyssenus in Oratione de Nativitate Christi,
Benedictus qui venit in nomine Domini. Quo-
modo autem venit? non currus aliquo, sed in-
corrupta virginitate.

1950 Pro illis verbis, Media charitate con-
stravit, sic extulit: Posuit in medio ejus ar-
cam testimonii. Sic appellat sanctus Hieron-
ymus Virginitatis cultores. Sponsa Christi
Arca est testamenti intrinsecus & extrinsecus
deaurata: custos legis Domini. Porro me-
ditate Arca illa dicitur de lignis imputri-
bilis fabrefacta, ut legunt LXX. ubi Vul-
gatus de lignis setim. Ut ipsa Arca mate-
ries, quæ nullam unquam purendem trahit,
mythicè ostendat Virginum incorruplicita-
tem, & immortalitatem. Vel, ut Origenes Orige-
loquitur

Pars III. ad V. 17. 18. & 19. 515

loquitur in re simili Homilia decima tertia
in Exodum. Ligna autem impuribilia, id
est, incorruptionis & virginitatis gratiam. Le-
gendas sanctus Gregorius Nyssenus in Ope-
re de vera & incorrupta virginitate, præ-
sertim capite decimo tertio, ubi argutè ostendit,
virginitatem morte ipsa potentiorum
esse, & esse omnino lapidem prægrandem,
quo aeterius quodammodo, ac dissolvitur
potentia mortis, quasi non habeat quibus ipsius
stimulus infigatur.

S E C T I O X L V.

Semper ille invigilat, cui mortis cogitationem
Deus ingerit: sic immortalis fit.

1951 Onga est commodorum series, &
bonorum copia magna, quæ de ex-
sommī vigilantia oriuntur, & ea recensere
longum fatus est. Sat si dicere cum S. Leo-
ne Serm. 2. de Epiphania; Non dormientibus
provenit regnum cælorum, sed in mandatis
Dei vigilantibus. Et cum Chrysostomo Ho-
mili prima in Acta: Non datur gratia nisi vi-
gilantibus. Usque adeò hoc verum est, ut
ipsa Dei gratia, & æternæ felicitatis gloria,
vigilarum, vel vigilantium nomine appellentur
à Davide Psalm. decimo sexto, vers.
decimo quinto. Satiabor cum apparuerit glo-
ria tua. Ex Hebreo vertas: cum evigilate
suntilitudo tua. Et cum Hieronymo: Im-
plebor, cum evigilavero, suntilitudo tua. Ubi
suntilitudo est, vel ipsa gratia sanctificans, per
quam Deo similes reddimur, vel beatitudo,
quæ est expensa Dei imago. Evigilat gra-
tia, evigilat gloria, & utraque nos evigilare
facit: gratia vigilamus, & gloria, quasi ipsa
Dei vigilii affecti. Unde Tertullianus li-
bro de Trinitate: Dei oculum, dixit, somni
expertem, quoniam est ipsa lux, vigilia ni-
mirum ex ipso nature ordine deputata. Vi-
des per comprehendum, quanta sint vigilantiae
emolumenta? Qui semper vigilat, semper
Deum vigilarium habet, perpetuum ex-
cubitorem gratiam ipsam, ipsamque beatitudinem
æternam ei in vigilaturam. Igitur, si
semper vigilare, tanti nostra interest, quid
præstandum ut semper vigilemus? Certè
nil est, quod sic vigilantes faciat, ut lethi
recordatio. Deus, qui totus oculus, totus
vigilat, ut a somno nos excite, & vigi-
lare addicissimos faciat, mortus memoriam
nobis ingerit.

1952 Atque in primis hoc illud est, quod
noster Siracides ajebat vers. decimo septimo.
Quasi Cypress exaltata sum in monte Sion.
Quippe Sion interpretatur speculatio, specu-
la, seu mons specularis. Et, quenadmodum
suprà observavimus, Sion hic est Sanir &
Hermon. Sanir autem lucernæ dentem, five
scopulum significat: id est, præaltum locum,
in quo fax excitatur, & nocturnæ lucernæ,
ubi excubiae & excubitores. Hermon vero
lumen exaltatum, viam lucernæ, vel etiam
Deo consecratum, dedicatum. Unde hoc
monte illi typice designatur, qui Numini
dicati, & consecrati semper invigilant, & vi-
gilantissimi incumbunt suæ salutis. Sed unde,
quæsito tanta illis vigilantia? Non aliunde sa-
nè quam à jugi mortis memoria, & medita-
tione, quam eis inicit Deus: qui ea propo-
ter exaltari dicitur in hoc monte quæsi Cy-

ypressus
mortis sym-
bolam in
Sion, id est,
specula.

Agnus totus
oculatus,
quia mor-
tem & oculi
habet.

ecce in medio throni, & quatuor animalium,
& in medio seniorum, Agnum stantem tanquam
occisum habentem oculos septem: id est, plu-
rimos, ac penè innumeros. Indubium est,
quoniam Agni nomine significetur Christus Do-
minus. Cernis illum totum oculatum, to-
tum vigilantem? Unde tanta Agno perspi-
cacia, tot oculi, tantaque vigilantia? Cum
sit ipsa Dei corporata Sapientia, à Patre ha-
bet quod oculatissimus sit & perspicacissi-
mus ad prævidendum, ad providendum, quin
vel ad inflans valeat oculos suæ perspicaciæ
claudere, dormire, aut dormire. Benè hoc
esto: addiderim tamen, tunc arcanissime oculi-
tissimum vigilantissimumque apparere, cùm
mortem suam præ oculis habet. Quando
enim

pressus, qua feralis arbor est, mortis & tui
neris symbolum, & à Gentilibus Diti infe-
rorum Deo dicata, ut numero millesimo sex-
centesimo decimo octavo statuimus. Quasi
exaltata ibi Dei Sapientia nihil aliud pro-
clamet, nisi Memorare novissima tua. Sic ho-
mines, aliunde in utramque aurem soporatos,
vigilantissimos facit; immortales, suam il-
lis donans immortalitatem Cupresso designa-
tam; illi enim arbor vivacissima, perennis in-
corruptionis, viriditatis & odoris. His aliun-
de conciliemus splendorem.

1953 Luca duodecimo, vigilantes vult
suos cultores Christus Dominus, & semper
vigilantes describit, dum eos præcinctos, &
lucernas ardentes in manibus gestantes, at-
que exsomes in omni noctis vigilia propo-
nit. Sint lumbi vestri præcincti, & lucerne

Luc. 12.

S. Nyssen.

ardentes in manibus vestris, &c. Ubi sanctus

Gregorius Nyssenus apud sanctum Tho-
mam in Catena: Proper vigilam observan-
dam Dominus monuit, ut sint lumbi præcincti

& lucernæ ardentes: lumen enim oppo-
sum oculis pellit somnolemiam oculorum:

lumbi etiam cingulo perfstricti reddunt corpus

insuscipibile somni. Expende modò, quo

actu, qua arte servos suos Deus exsomi vi-
gilat ad dixit. Hoc autem scitote, quoniam si

scirei Pater familias qua hora fur veniret,

vigilaret unique, & non sineret perfodi domi-
num suum. Et vos estote parati, quia qua

hora non putatis, Filius hominis veniet. Pro-
fectò continuam mortis memoriam ingeren-
do, vigilantissimos facit: ut enim parati sint,

id est, præcincti & cum lampadibus, tan-
quam seduli excubitores, adventum Domini

& furis inopinatum & certum, diem vi-
delicet mortis recordationis insomnis vigilantia, ex

vigilantia immortalitas emergat. Rectè proin-
de hic sanctus Gregorius: Nesciente Paire Mori, ut
familias, fur domum perfodit; quia dum à sui fur, vi-
gilitantia inveniuntur.

Mors me-
moriam vi-
gillantes facit,

Deus oculus
est somni
expers,

Tertull.

Dei oculum, dixit, somni

expertem, quoniam est ipsa lux, vigilia ni-

mirum ex ipso nature ordine deputata. Vi-

des per comprehendum, quanta sint vigilantiae
emolumenta? Qui semper vigilat, semper

Deum vigilarium habet, perpetuum ex-
cubitorem gratiam ipsam, ipsamque beatitudinem

æternam ei in vigilaturam. Igitur, si

semper vigilare, tanti nostra interest, quid

præstandum ut semper vigilemus? Certè

nihil est, quod sic vigilantes faciat, ut lethi

recordatio. Deus, qui totus oculus, totus

vigilat, ut a somno nos excite, & vigi-

lare addicissimos faciat, mortus memoriam

nobis ingerit.

1954 Apocal. 5. vers. sexto sic habes: Et Apoc. 5. 6.

ecce in medio throni, & quatuor animalium,

& in medio seniorum, Agnum stantem tanquam

occisum habentem oculos septem: id est, plu-

rimos, ac penè innumeros. Indubium est,

quoniam Agni nomine significetur Christus Do-

minus. Cernis illum totum oculatum, to-

tum vigilantem? Unde tanta Agno perspi-

cacia, tot oculi, tantaque vigilantia? Cum

sit ipsa Dei corporata Sapientia, à Patre ha-

bet quod oculatissimus sit & perspicacissi-

mus ad prævidendum, ad providendum, quin

vel ad inflans valeat oculos suæ perspicaciæ

cl

516 In Cap. XXIV. Ecclesiastici.

enim tanquam occisus describitur, non potuit non totus oculatus describi: habentem oculos septem. Certè, vel ipse Deus, si alioquin (quod impossibile est) posset oculos lue perpicacia claudere, & soperari, tunc maxime innumeris vigilaret oculus, cùm mors illi ante oculos observaretur. Volut igitur Deus mori, ut ex præmeditata morte quasi addisceret usque ad eo vigilantem & oculatum; imò & nova quadam ratione & titulo immortalem esse. Propterea dicitur, cùm vigilantissimi oculis insignitus appareret, non occisus, sed quasi occisus: non ut hinc Hæretici probent, Christum haud quamquam fuisse mortuum (siquidem non occisus, sed tanquam occisus, à Joanne appellatur,) sed ut ostendatur, etiè verè mortuus fuerit, mortem tamen illam non veram mortem esse appellandam ubi tot oculis vigilatur, sed quasi mortem. Cùm vigilantissimi hominis mors non mors ei sit, sed ipse potius mors mors & vera dilusio. Ero mors tua, ô mors! Ole 13. 14. Hinc Agnum Joannes, cùm tanquam occisum nominat, nominat quoque viventem in facultate sacerdotum.

1955 Nec mysterio vacat ad rem nostram opportunissimo, quod idem Evangelista observat; nempe quatuor illa animalia Agnum circumstantia, plena oculus esse antè & retrò, in circuitu & intus. Nec non virginis quatuor illos seniores Agni consipitatores, circumamictos apparuisse vestimentis albis, id est, lineis Sacerdotibus, quæ Exod. 28. appellantur sacerdotiæ, id est, oculatae, ocellis, five oculorum figuris conspicuae. Quid hoc? Quorū tot oculi? & unde? Communis eximia est, per quatuor illa animalia, viros Apostolicos mystas, & Sacerdotes Dei; per virginis quatuor seniores universalem Christi Eccleiam significari. Hæc porrò oculatissima & vigilantissima proponitur, ad instar ipsius Agni, quem circumstant & quasi oceum intuentur: ut portendatur, inde oculatissima esse, inde vigilantissima, ad Empyreum gloriam: cuius dotem Elias ex mortis memoria vigilantissimus prægustavit in ea sua peregrinatione. Ut enim Abulensis putat 3. Regum 19. quæstione octava. Deus voluit ad tempus concedere illi Abulensi quendam dotem gloriae, scilicet incorruptibilitatem. Ex mortis memoria vigilantissimus; ex vigilante quodammodo incorruptibilis & immortalis. O mors quam quæstuo! est memoria tua!

1957 Quid Sole vigilantius? quid oculatus? Juxta Dei præscriptum indefessus & nunquam intermissus vigilantiæ suum peragiter, gyras per omnes mundi plagas, quin vel ad infinitum obdormiat & cœlesti à motu suo velocissimo. Ab hac ex somni vigilantiæ appellatur Sol à sancto Ambrosio 4. He-
xam. 1. Oculus mundi: & à Secundo Philosopho, Celi oculus. Totus oculus est, somni expers, ipsa vigilantia est, quæ dormientes à somno excitat, & vigilare facit. Expende modò trita, sed peropportuna sancti Zenonis Veronensis verba Sermone de Resurrectione. Sol quotidie nascitur, eademque die, qua nascitur, emoritur, nec iam instantis finis forte terretur, ut suos retardet cursus, sed fidelis semper, inrepidus ad sepulchrum noctis contendit, sciens in ipso habere quod vivat. Ecce unde tanta in sole vigilantia, à morte, à sepulchro, ab occasu

Sic mortem
devicit.

Ose. 13. 14.

Agni sipa-
tore, oculi-
ti ex mortis
memoria.

Plus vigi-
lare, plus
vivere est,
S. Chrys.

In Elias dor-
miente de-
signatus ho-
mo male so-
poratus.

Lyran.

rerum perfugio, in quo nihil nisi spinarum aculei, perverse conquiescent somno occupati. De dormientibus sive negligentibus Religiosis illum somnum interpretatur Odo de Morim in Catena Tilmanni. Sub umbra Morim, quiescit juniperi, qui in proposito religionis à distinctione Ordinis se relaxat. Quid ergo remedii adhibendum, ut Elias, ut tepidus cœnobita, ut mundanus quisvis à somno, à tam gravi sopore excitetur, & vigilantissimus perserit, sicut perdius atque pernox? Planè è cælo adfuit, dum excitatus ab Angelo subcinericum panem invenit, quo semel atque iterum refectus, somnum excutit, & perdius ac pernox arduum iter confecit quadraginta dierum, & totidem nocturnum usque ad montem Horeb. *Ecce ad caput suum subcinericus panis, &c. comedit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus usque ad montem Dei Horeb.* Cernis somni amuletum, vigiliarum subsidium, panem subcinericum? Areana refectio hæc est. Panus reficit, sed subcinericio, sive cineribus cooperito: illo nempe, de quo David Psalm. 101. 10. *Et cinerem tanquam panem manducabam.* Ac si diceret (at Balduinus relatus ab incognito.) *Memoriam conditio-*

*Morim ex-
cinericio, &
evigilat, &
immortalis.*

Ps. 101. 10.

Cant. 5. 2.

Nyssen.

Ps. 129. 6.

Cant. 1. 12.

Nyssen.

Ps. 1. 12.